

Anna Pohlová:
Irma Geisslová: intimní a veřejná

posudek bakalářské práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Dílo a osobnost básnířky a prozaičky Irmy Geisslové poutá opakovaně a zaslouženě literárněhistorickou pozornost především kvůli rysům a kvalitám, jež se vymykaly dobovým konvencím a dlouho zůstávaly v soukromí a v archivním skrytu a které v sedmdesátých letech 20. století akcentoval svými edicemi a výklady Ivan Slavík. Právě soustředění na povahu a kontrastnost vztahu mezi autorčiným osobním prožíváním, intimní tvorbou a dobově převažujícími způsoby psaní i společenskými rolami se jeví jako nosné portrétní a interpretační východisko. Lze tedy ocenit volbu tématu předložené bakalářské práce. Anna Pohlová se zaměřila na dílo Irmy Geisslové „prizmatem dichotomie veřejného a soukromého“ a především se soustředila na analýzu autorčina intimního deníku z roku 1896.

Předložená práce je soudržně a funkčně strukturována. V úvodní, „teoretické“ části autorka definuje pojmy *veřejný* a *soukromý*, pro potřeby svého výkladu pak účelně vymezuje i pojem *intimní* (jako „další stupeň soukromého“, resp. v souvislosti s deníkem „soukromé texty velmi důvěrného, často milostného charakteru“, s. 13), a to i v přirozeném propojení s hlediskem genderovým a průhledy historickými. Zvažuje rovněž žánr deníku a jeho specifické typy, zvláště básnický deník a tzv. *journal intime* jako jakýsi privátní prostor ženských pisatelek, zahrnující rovněž specifickým způsobem rozpor mezi soukromým a veřejným, resp. láskou a prací. V další části se věnuje tvorbě Irmy Geisslové „v její šíři a mnohosti“, v časových, resp. dobových reflexích a v proměnách a tradovaných konstantách dosavadních literárněhistorických obrazů. Současně ji nahlíží v rovině veřejné a posléze (a důležitěji) soukromé – v korespondenci se Sofií Podlipskou. Zásadní částí předložené práce je pak analýza básnického deníku z roku 1896, který dosud není běžně čtenářsky dostupný, pojímaného jako svébytný intimní text, „specifický textový prostor“ v rámci soukromé tvorby Geisslové. V něm autorka sleduje projekce a stylizace lyrického subjektu a neznámého milence a milostného vztahu, k němuž se verše obracejí a hodnotově upínají především, představuje motivy a témata, různé souvislosti zvláště s ostatní soukromou tvorbou Geisslové.

Přínos práce lze spatřovat jednak v návratu k původnímu autorskému materiálu v poměrně širokém záběru i k dobovým ohlasům, a především v analytickém interpretačním výkladu zmíněného deníku. Úsilí o nový a komplexní pohled zároveň zakládá kritické, resp. polemické čtení Slavíkovy iníciační, nicméně často již jen přebírané a v mnohém – jak ukazuje – omezující interpretace. Autorka nechce zužovat tvorbu Geisslové klasifikací na prvořadou (predekadentní) a druhořadou (ostatní), chce ji nahlížet jako celek i odstíněně, jako různorodé – v oscilaci na škále veřejné / soukromé / intimní – výsledky kontinuální práce, a to se sympatickou snahou o postižení její vnitřní dynamiky, takřkajíc sjednocující rozpornosti. „Akceptujeme pak pouze, že tvorba Geisslové je stejně ambivalentní jako Geisslová sama, v níž bojuje touha po produktivní práci a uznání s touhou po ničím nepodmíněném uměleckém [sic] vyjádření. Zároveň do obou těchto tužeb zasahuje její psychický stav, jenž kontrastuje s oběma procesy, a zároveň je jim překážkou“ (s. 23).

Cíle práce jsou formulovány zřetelně, dosavadní stav poznání tématu i své výchozí teze a otázky Anna Pohlová kriticky a přesvědčivě v průběhu výkladu prověřuje a koriguje. V klíčových rysech se jí daří ukázat osobité rysy předmětu svého zájmu nezjednodušeně a citlivě. Své nálezy shrnuje adekvátně v Závěru, mj.: „Tvorbu Geisslové jsme se pokusili postihnout v její mnohosti a šíři a vytvořili jsme dva portréty: veřejný a soukromý. [...] Místo dogmatického přisuzování ‚správnosti‘ či ‚opravdovosti‘ jejím jednotlivým dílům jsme se pokusili nastínit rozporuplnost jak její tvorby, tak samotné osobnosti Geisslové. Představili jsme tezi o produktivní a neproduktivní tvorbě v životě a díle Geisslové, v níž do jisté míry spatřujeme důvod ‚rozštěpení‘ tvorby po publikaci *Imortel*“ (s. 38).

Z hlediska metodologického, způsobem práce s prameny a s relevantním souborem odborné literatury a úsilím o jedinečnou i oživující literárněhistorickou charakteristiku zvoleného tématu se předložená práce jeví jako velmi zdařilá. Její text působí živě a zaujatě, byť lze registrovat některé stylistické a formální nedostatky, resp. nedotaženosti (kupř. zápis bibliografických údajů a poznámek pod čarou). Autorka nakonec nastínila možnou kontinuitu svého produktivního pohledu na Geisslovou, možné plány interpretační a ediční. V tomto ohledu lze souhlasit s potřebou podstatnější reflexe „veřejného působení Geisslové“, která by byla do jisté míry vítaná již v práci přítomné. Lze ji ovšem alespoň stručně nastínit při obhajobě (podobně by zde byla na místě stručná, nicméně explicitní úvaha, v čem a jak tento nový pohled na Irmu Geisslovou a její psaní může proměňovat tradiční či stávající kritéria literárněhistorického hodnocení).

Závěrem: Anna Pohlová ve své bakalářské práci prokázala schopnost spolehlivé a nápadité literárněhistorické práce a vnímavé interpretace a naplnila zadání i stanovený cíl. *Doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.*

V Praze 24. ledna 2023

doc. PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.